

Загуменна Ю.О.

*Харківський національний університет внутрішніх справ,
доцент кафедри державно-правових дисциплін, кандидат юридичних наук*

ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ОХОРОНА ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ»

На сучасному етапі розвитку державності в Україні перед адміністративістами та управлінцями постає завдання щодо вирішення актуальних питань теорії адміністративного права та управління, які безпосередньо пов'язані із соціально-економічними перетвореннями в нашій країні. Перед наукою адміністративного права та управління постають завдання щодо удосконалення механізму адміністративно-правового регулювання, покращення системи управління, оновлення адміністративного законодавства, підвищення ефективності правозастосування, зміцнення законності, правопорядку та дисципліни. Укріплення правопорядку в країні потребує не тільки здійснення теоретичних розробок питань охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а й вирішення практичних проблем охорони прав, свобод та законних інтересів фізичних та юридичних осіб. Це потребує, на нашу думку, передусім з'ясувати зміст поняття «охорона громадського порядку».

В «Юридичній енциклопедії» термін «громадський порядок» – це урегульована правовими та іншими соціальними нормами система суспільних відносин, що забезпечує захист прав і свобод громадян, їх життя і здоров'я, поважання честі та людської гідності, дотримання норм суспільної моралі (Юридична енциклопедія в 6-ти томах Т. 1., с. 356).

Розрізняють громадський порядок в широкому розумінні як політико-правову категорію, і громадський порядок у вузькому розумінні як предмет конкретної охоронної діяльності (Лошицький М.В. Адміністративно-правові відносини в сфері охорони громадського порядку 1996, с. 38).

Поняття «громадський порядок» трактується по-різному. Під громадським порядком розуміється «неухильне дотримання громадянами правил поведінки в громадських місцях (на вулицях, площах, стадіонах, в парках, гуртожитках, жилих будинках і т.п.), що забезпечує спокійні умови для суспільно-корисної діяльності, побуту та відпочинку людей» (Кодекс України про адміністративні правопорушення).

В. П. Нагребельний визначає громадський порядок як систему суспільних відносин, урегульовану правовими та іншими соціальними нормами, яка забезпечує захист прав і свобод громадян, їх життя і здоров'я, повагу до честі та людської гідності, дотримання норм суспільної моралі (Нагребельний В. П. Громадський порядок / Юрид. енциклопедія Т.1. 1988, с. 639).

Як стан упорядкованості соціальними нормами (нормами права, моралі, корпоративними правами, нормами-звичаями) системи суспільних відносин і їх дотримання розглядає громадський порядок О. Ф. Скакун (Скакун О. Ф. Теорія держави і права 2001, с. 492). А. М. Колодій, В.В. Копейчиков, С.Л. Лисенков, розкриваючи зміст поняття громадського порядку, акцентують увагу на тому, що громадський порядок являє собою правильно налагоджений стан усієї сукупності суспільних відносин, урегульованих не тільки правовими, а й всіма іншими соціальними нормами (А.М. Колодій, В.В. Копейчиков, С.Л. Лисенков Загальна теорія держави і права 1999, с. 317).

Так, у дослідженні М.І. Єропкина охорона громадського порядку розглядається як проведення державними органами у тісному зв'язку з громадськістю різноманітних заходів щодо забезпечення недоторканості громадян, захисту їх прав і законних інтересів, громадського добробуту; створення обстановки спокою, нормальних умов для роботи державних, громадських підприємств, установ, організацій (Єропкин М.И. Управление в области охраны общественного порядка 1965, с. 17). Ці заходи включають, по-перше, створення законодавчих та інших нормативних актів, що регулюють питання охорони порядку, правила поведінки людей у громадських місцях; по-друге, діяльність органів суду, прокуратури, внутрішніх справ, юстиції та інших щодо втілення у життя цих актів. Слід зазначити, що функція охорони громадського порядку, відображаючи сутність одного з основних напрямів діяльності держави, тою або іншою мірою сприяє практичному здійсненню інших важливих завдань державного будівництва.

Найбільш змістовне поняття охорони громадського порядку дав А.М. Подоляка. Під охороною громадського порядку слід розуміти зумовлений закономірностями розвитку суспільства та здійснюваний правоохоронними органами та іншими державними органами й громадськими організаціями за активною участю громадян комплекс заходів, спрямованих на забезпечення дотримання правил, які регулюють стосунки між людьми у сфері суспільного, політичного, приватного життя та побуту, профілактику і припинення правопорушень, притягнення до відповідальності винних у порушенні встановлених законом правил, захист прав і свобод людини і громадянина, інтересів держави і суспільства від злочинних та інших антигромадських посягань (Подоляка А.М. Правове регулювання охорони громадського порядку 2008, с. 22).

Таким чином, слід зазначити, що охорона громадського порядку полягає не тільки у припиненні порушень та притягненні до відповідальності винних, і головним чином – не в цьому. Охорона громадського порядку призначена передусім забезпечити попередження порушень, створення обстановки, в якій діями або бездіяльністю окремих осіб не створювалися б перешкоди для здійснення громадянами своїх суб'єктивних прав, для виконання ними обов'язків, що встановлені у законі, для задоволення їх інтересів, потреб; забезпечити необхідні умови для спокійної праці та відпочинку громадян. При цьому результати діяльності державних органів, що охороняють порядок, оцінюються не тільки за показниками виявлених правопорушень, але й за успіхами їх профілактичних заходів, за результативністю їх зусиль у попередженні порушень порядку.